

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY JAKUBÓW
NA LATA 2026-2035

Jakubów, listopad 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	8
II. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	16
1. Proces uspołeczniania	16
2. Słownik pojęć	16
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny	17
IV. Charakterystyka środowiska społecznego	18
Informacje ogólne	18
Struktura ludności	19
Edukacja i wychowanie	19
Pomoc społeczna	20
Rynek pracy	20
V. Diagnoza Problemów Społecznych	22
1. Badania	22
2. Wnioski	22
3. Rekomendacje	38
4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	43
VI. Analiza SWOT oraz dane prospektywne	45
1. Analiza SWOT	45
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	53
Pomoc społeczna	53
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	54
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej	55
VII. Cele główne Strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	56
1. Cele główne Strategii	56
2. Cele operacyjne i ich realizacja	58
VIII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	69

IX. System zarządzania i aktualizacji Strategii.....	71
Podmioty zarządzające realizacją Strategii	71
Ramy finansowe Strategii.....	71
Instrumenty realizacji Strategii.....	73
Monitoring i ocena wdrażania Strategii.....	73
Załącznik nr 1 – wykaz podmiotów ekonomii społecznej.....	76

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Fryszackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie

---

¹ K. Fryszacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Fryszacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz od uzależnień behawioralnych,
- wsparcie w problemach dot. zdrowia psychicznego.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym

poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizację pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1208);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);

- ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 83 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 146 z zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r., poz. 1491 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r., poz. 483 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r., poz. 881 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1512).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego, czy finansów publicznych (m.in.: Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, czy ustawa o finansach publicznych).

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. SRKL obejmuje 4 cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
- 2) Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- 3) Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- 4) Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno- programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające

angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku, została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz identyfikacji problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania Unii Europejskiej. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym powinno sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju.

Strategia zawiera długofalową wizję rozwoju województwa mazowieckiego, w myśl której Mazowsze do roku 2030, stanie się regionem spójnym terytorialnie, konkurencyjnym, innowacyjnym, zapewniającym mieszkańcom bardzo dobre warunki życia. Z uwagi na duże zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa mazowieckiego, konieczne jest prowadzenie polityki zmniejszającej te dysproporcje.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030

Misją samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej jest dążenie do wzmocnienia kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego na Mazowszu oraz zapewnienie większej spójności społecznej przez rozwój inwestycji społecznych. Z kolei wizja to założenie, że Mazowsze będzie obszarem, którego mieszkańcy cieszą się wysoką jakością życia oraz aktywnie uczestniczą w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym. W razie trudnej sytuacji życiowej mogą zaś uzyskać niezbędną pomoc i wsparcie.

W Strategii tej określono 3 Cele Szczegółowe:

1. Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu.
2. Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym.
3. Inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej.

II. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądaną zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Jakubów, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Jakubów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa
i wysokiego standardu życia mieszkańców,
dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.**

Misję Gminy Jakubów, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Jakubów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celów Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

IV.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Jakubów³ ma 5 087 mieszkańców, z czego 50,0% stanowią kobiety, a 50,0% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 1,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,3 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Jakubów zawarli w 2023 roku 31 małżeństw, co odpowiada 6,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 27,4% mieszkańców gminy Jakubów jest stanu wolnego, 57,5% żyje w małżeństwie, 6,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,4% to wdowy/wdowcy.

Gmina Jakubów ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 3. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,59 na 1000 mieszkańców gminy Jakubów. W 2023 roku urodziło się 51 dzieci, w tym 41,2% dziewczynek i 58,8% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,83 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

58,4% mieszkańców gminy Jakubów jest w wieku produkcyjnym, 22,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Jakubów dysponuje w swoim zasobie 5 mieszkaniami komunalnymi.

Powierzchnia Gminy wynosi 87,25 km², z czego 69,64 km² stanowią użytki rolne, a 10,7 km² – lasy.

---

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

STRUKTURA LUDNOŚCI

Struktura ludności zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1133	551	582
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	3050	1418	1632
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	864	561	303
2024 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1121	543	578
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	3018	1407	1611
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	872	564	308

Źródło: dane własne Gminy.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Struktura placówek oświatowych. Brak placówek ponadpodstawowych.

Liczba placówek	2023/2024	2024/2025
Dzieci w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	233	216
Szkoły podstawowe	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	450	488

Dane – Gmina Jakubów.

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2023 ROK	2024 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	143	123
LICZBA RODZIN	71	62
LICZBA OSÓB W RODZINACH	160	137

Dane –GOPS.

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jakubowie (dalej jako: GOPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (strona 20).

Poza GOPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny.

RYNEK PRACY

	2023 ROK		2024 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	66	36	54	19
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	7	3	6	3

Dane – Powiatowy Urząd Pracy.

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
	2023 rok		2024 rok	
UBÓSTWO	51	88	40	73
SIEROCTWO	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	12	71	9	52
BEZDOMNOŚĆ	1	1	2	2
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	29	47	24	38
BEZRADNOŚĆ	14	73	11	58
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	39	71	25	44
ALKOHOLIZM	14	28	8	22
NARKOMANIA	0	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	1	1	2	3

V. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

Na terenie gminy Jakubów, w okresie sierpień-wrzesień 2025 r., zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza problemów społecznych Gminy Jakubów. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 334 osób (100 dorosłych mieszkańców, 205 uczniów szkół podstawowych, a także 29 przedstawicieli instytucji pomocowych).

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. Wnioski

Problemy społeczne z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problem alkoholowy

W ramach przeprowadzonego badania mieszkańcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi dotyczących częstotliwości spożywania alkoholu, preferencji w zakresie jego rodzaju oraz okoliczności, w jakich najczęściej dochodzi do konsumpcji. Z analizy odpowiedzi wynika, że 23% ankietowanych deklaruje, iż w ogóle nie spożywa alkoholu, natomiast największa grupa – 30% respondentów – przyznała, że pije alkohol kilka razy w roku. Kolejne 15% wskazało, że spożywa alkohol kilka razy w miesiącu, a 10% zadeklarowało spożywanie codzienne. Pozostali mieszkańcy rozłożyli się pomiędzy odpowiedziami „raz w miesiącu” (7%), „rzadziej niż raz w roku” (6%), „kilka razy w tygodniu” (6%) oraz „raz w tygodniu” (3%). Dane te wskazują na znaczną różnorodność wzorców spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców gminy.

Najczęściej wybieranym rodzajem napoju alkoholowego jest piwo lub cydr, które wskazało 51,95% respondentów. Kolejne miejsca zajęły wódka (38,96%), wino (32,47%), nalewki i likiery (20,78%) oraz mocne alkohole, takie jak whisky czy koniak (również 20,78%). Niewielka grupa badanych, stanowiąca 12,99%, wskazała spożywanie alkoholu domowej produkcji lub pochodzącego spoza legalnych źródeł.

Analiza miejsc spożywania alkoholu pokazuje, że największy odsetek mieszkańców spożywa alkohol w warunkach domowych – 59,74% badanych. Następne w kolejności są spotkania towarzyskie o charakterze zorganizowanym (54,55%) oraz imprezy rodzinne (29,87%). Spożycie alkoholu podczas mniej formalnych spotkań towarzyskich zadeklarowało 27,27% mieszkańców, natomiast 15,58% wskazało lokale gastronomiczne, a 11,69% – przestrzeń publiczną.

W kontekście picia alkoholu w samotności 45,45% badanych przyznało, że nigdy im się to nie zdarza, natomiast 32,47% robi to rzadko, 14,29% często, a 7,79% zawsze lub prawie zawsze. Oceniając stan fizyczny podczas spożywania alkoholu, 40,26% ankietowanych deklaruje, że doświadcza jedynie lekkiego rozluźnienia, a 37,66% – bardzo niewielkiego wpływu alkoholu. 9,09% respondentów wskazało na średni poziom upojenia, a 12,98% przyznało, że doświadcza silnego lub bardzo silnego wpływu alkoholu.

Zdecydowana większość mieszkańców (77,92%) nigdy nie wykonywała obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu. Pozostałe odpowiedzi wskazują jednak, że u części badanych takie sytuacje miały miejsce sporadycznie – 9,09% zadeklarowało, że zdarzyło się to rzadko, 6,49% – bardzo często, 3,9% – często, a 2,6% – czasami.

Wśród mieszkańców 52% nigdy nie było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę pod wpływem alkoholu, jednak 22% przyznało, że spotkało się z taką sytuacją rzadko, 14% – czasami, 7% – często, a 5% – bardzo często. W odniesieniu do spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży 60% badanych odpowiedziało, że nie obserwowało takich przypadków, 27% nie miało zdania, a 13% wskazało, że widziało takie sytuacje.

Zapytani o ocenę zmian w poziomie spożycia alkoholu w gminie na przestrzeni kilku lat, mieszkańcy najczęściej wybierali odpowiedź „trudno powiedzieć” (32%). 27% uznało, że poziom spożycia pozostaje stały, 25% – że wzrasta, natomiast 16% – że maleje.

Problem narkotykowy

W zakresie używania substancji psychoaktywnych 92% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie miało kontaktu z narkotykami ani dopalaczami. Pozostali wskazywali na sporadyczne użycie: 2% przyznało, że zażywało raz w roku lub rzadziej, kolejne 2% – kilka razy w miesiącu, 2% – codziennie, 1% – raz w miesiącu, a 1% – tylko raz w życiu.

Osoby, które kiedykolwiek używały takich substancji, najczęściej jako powód podały chęć dobrej zabawy (50%). Pozostałe motywy obejmowały ciekawość, presję grupy, chęć bycia modnym, zaimponowanie otoczeniu oraz relaksację – po 25% wskazań w każdej z tych kategorii.

Wśród substancji, po które sięgano najczęściej, znalazły się: marihuana i haszysz (62,5%), dopalacze (37,5%), amfetamina, ekstazy, kokaina, sterydy anaboliczne, LSD i leki uspokajające – po 25%. 12,5% respondentów wskazało heroinę lub tzw. „kompot”.

Analiza okresu ostatniego kontaktu z narkotykami wykazała, że 37,5% osób miało styczność z tymi substancjami w ostatnim miesiącu, 37,5% w ciągu roku, a 25% ponad rok temu. Połowa badanych, którzy mieli kontakt z narkotykami, nigdy nie zażywała ich w samotności, 25% robiło to często, a kolejne 25% – zawsze lub prawie zawsze.

W odniesieniu do dostępności substancji 80% mieszkańców odpowiedziało „nie wiem”, 15% uznało, że zdobycie ich byłoby łatwe, a 5% – że trudne. Większość badanych (82%) nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki. Nieliczni wskazali Internet (8%), znajome osoby (9%), bary i dyskoteki (4%) lub inne miejsca (4%).

W kwestii postrzegania zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych 79% badanych uznało, że są one zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, a 13% – raczej szkodliwe. Odpowiedzi negujące szkodliwość stanowiły łącznie 5%.

Pytanie dotyczące legalizacji marihuany ujawniło, że 45% respondentów nie ma zdania, 34% jest przeciwnych legalizacji, a 21% ją popiera.

Problem przemocy

Analiza wyników ankiety wskazuje, że 42% mieszkańców nie zna osób w swoim otoczeniu, które doświadczałyby przemocy domowej. 31% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi, natomiast 27% przyznało, że zna takie przypadki.

69% badanych zadeklarowało, że nigdy nie doświadczyło żadnej formy przemocy, 11% – że miało takie doświadczenie w ostatnich 30 dniach, 9% – w ciągu roku, a kolejne 11% – ponad rok temu. Wśród wskazywanych form dominowała przemoc psychiczna (87,1%), następnie fizyczna (38,71%), ekonomiczna (35,48%), zaniedbanie (25,81%), mobbing (16,13%) oraz przemoc o charakterze seksualnym (9,68%).

Osoby, które deklarowały doświadczenie przemocy, najczęściej wskazywały, że dotyczyła ona relacji rodzinnych, partnerskich lub znajomości towarzyskich. W odpowiedziach pojawiały się również relacje zawodowe i kontakty z osobami spoza bliskiego kręgu społecznego.

Z kolei 86% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie stosowało wobec innych osób zachowań o charakterze przemocowym. Pozostali przyznali, że miało to miejsce ponad rok temu (6%), w ciągu ostatnich 30 dni (5%) lub w ciągu roku (3%). Wśród wskazanych form znalazły się przede wszystkim przemoc fizyczna (42,86%) i psychiczna (35,71%), a także zaniedbanie (21,43%) i przemoc o charakterze seksualnym (7,14%).

Badani najczęściej wskazywali, że działania te dotyczyły osób obcych (53,85%), znajomych (30,77%) lub członków rodziny, w tym dzieci (23,08%), matek (15,38%) i sióstr (15,38%). W momencie wystąpienia takich zachowań 64,29% badanych nie było pod wpływem żadnych substancji, natomiast 50% przyznało, że znajdowało się pod wpływem alkoholu, 14,29% – narkotyków, a 7,14% – dopalaczy.

W ocenie mieszkańców 65% uważa, że nie istnieją okoliczności mogące usprawiedliwiać stosowanie przemocy, 21% nie ma zdania, a 14% dopuszcza taką możliwość. W odniesieniu do kar fizycznych wobec dzieci 63% respondentów uznało je za niewłaściwe, 19% – nie miało zdania, a 18% – uznało za dopuszczalne.

W kontekście przemocy w środowisku internetowym 49% mieszkańców wskazało, że nigdy nie doświadczyło takich zachowań. Wśród pozostałych najczęściej wymieniano wyzywanie i używanie wulgaryzmów (22%), ośmieszanie (18%), podszywanie się (17%), włamania na konta (17%) oraz wyłudzenia pieniędzy (17%). 86,87% respondentów zadeklarowało, że nigdy nie dopuściło się podobnych działań wobec innych osób, a nieliczni wskazywali pojedyncze przypadki wyzwisk (6,06%), wyłudzeń (4,04%) i innych zachowań poniżej 3%.

Problem uzależnień behawioralnych

61% respondentów nie zna pojęcia uzależnień behawioralnych, natomiast 39% potrafiło wskazać jego znaczenie. W pytaniu dotyczącym odczuwania przymusu wykonywania określonych czynności najczęściej wskazywano korzystanie z telefonu komórkowego (36%), nadmierne zaangażowanie w pracę (22%) oraz korzystanie z komputera i Internetu (14%). Dalsze miejsca zajmowały zdrowe odżywianie (9%), dbałość o sylwetkę (8%), oglądanie pornografii (7%), gry komputerowe (7%) oraz inne formy zachowań – poniżej 5%. 43% badanych zadeklarowało, że nie odczuwa przymusu w żadnej z wymienionych sfer.

Ponad połowa respondentów (56%) wskazała, że zna osoby uzależnione od telefonu komórkowego, 31% – od Internetu, 26% – od gier komputerowych, 21% – od pracy, a 32% – nie zna nikogo, kogo można by zakwalifikować do tej grupy.

76% badanych korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, 7% – kilka razy w tygodniu, 9% – wcale. W odniesieniu do czasu korzystania z Internetu 39,56% respondentów spędza w sieci do jednej godziny dziennie, 35,16% – od jednej do trzech godzin, 19,78% – od trzech do sześciu godzin, a 3,3% – powyżej sześciu godzin.

Najczęstszymi powodami korzystania z Internetu poza pracą są: media społecznościowe (59,55%), kontakt ze znajomymi (50,56%), zdobywanie informacji i rozwijanie zainteresowań (46,07%), oglądanie filmów i programów (42,7%) oraz robienie zakupów (40,45%). 34,83% badanych słucha muzyki online, 21,35% korzysta z Internetu z powodu nudy, a mniejsze grupy wskazują inne aktywności.

W pytaniu o poczucie uzależnienia od telefonu komórkowego 47,25% respondentów przyznało, że trudno byłoby im funkcjonować bez tego urządzenia, 41,76% stwierdziło, że nie są uzależnieni, 8,79% określiło się jako osoby uzależnione, natomiast 2,2% zadeklarowało, że nie korzysta z telefonu.

W zakresie zachowań związanych z hazardem i konkursami SMS przeważają odpowiedzi negatywne. 92% badanych nigdy nie uczestniczyło w płatnych konkursach SMS, 7% – robiło to kilka razy, 1% – wielokrotnie. 97% mieszkańców nigdy nie grało na automatach w salonach gier, 2% – wielokrotnie, a 1% – kilka razy. Podobne proporcje dotyczą zakładów bukmacherskich: 94% nigdy nie obstawiało zakładów, 4% robiło to kilka razy, a 2% – wielokrotnie.

Problemy społeczne z perspektywy uczniów klas 4-6

Problem alkoholowy

Wśród uczniów klas IV–VI, którzy wzięli udział w badaniu, 94,68% zadeklarowało, że nigdy nie próbowało napojów alkoholowych, natomiast 5,32% przyznało, że miało z nimi styczność. Oznacza to, że zjawisko spożywania alkoholu w tej grupie wiekowej występuje sporadycznie.

Spośród uczniów, którzy przyznali się do spożywania alkoholu, 60% wskazało, że pierwszy kontakt z alkoholem nastąpił w wieku ośmiu lat lub młodszym, a 40% – w wieku dziewięciu lub dziesięciu lat. Żaden z respondentów nie wskazał wieku powyżej jedenastu lat jako momentu pierwszego spożycia.

Okoliczności sięgania po alkohol dotyczyły najczęściej sytuacji przypadkowych lub związanych z dorosłymi. 40% badanych dzieci wskazało, że spożyło alkohol „przez pomyłkę”, a po 20% uczniów podało, że stało się to „w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych”, „z inicjatywy rodziców lub opiekunów” bądź „z inicjatywy innych członków rodziny”. Nie odnotowano przypadków spożycia alkoholu wśród rówieśników, poza domem, ani podczas wycieczek szkolnych.

Problem nikotynowy

Zdecydowana większość badanych uczniów (93,62%) nigdy nie próbowała palić papierosów. Jedynie 6,38% zadeklarowało, że paliło raz w życiu. Nikt nie wskazał, że palił regularnie lub często.

Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z papierosami, 66,67% podało, że pierwszy raz paliło w wieku 11–12 lat, a po 16,67% – że miało taki kontakt w wieku ośmiu lat lub młodszym oraz w wieku dziewięciu–dziesięciu lat.

Wiedza na temat e-papierosów jest stosunkowo powszechna – 80,85% uczniów wie, czym są te urządzenia, a 19,15% nie ma takiej świadomości. Jednocześnie 100% badanych zadeklarowało, że nigdy nie używało e-papierosów.

Na pytanie dotyczące postrzegania bezpieczeństwa e-papierosów w porównaniu z tradycyjnymi papierosami 52,63% uczniów odpowiedziało „trudno powiedzieć”, 23,68% – „zdecydowanie nie”, 14,47% – „raczej nie”, 6,58% – „raczej tak”, a 2,63% – „zdecydowanie tak”.

Większość uczniów (72,37%) uważa, że e-papierosy są uzależniające w takim samym stopniu jak papierosy tradycyjne. Kolejne 18,42% nie miało zdania, 5,26% uznało, że uzależniają w mniejszym stopniu, a 3,95% – że nie są uzależniające.

Problem narkotykowy

W zakresie używania substancji psychoaktywnych 98,94% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie próbowało narkotyków ani dopalaczy. Jedynie 1,06% badanych przyznało, że miało kontakt z tego rodzaju substancjami.

Uczeń, który potwierdził zażycie, wskazał, że miało to miejsce w wieku 11–12 lat. Nie potrafił określić źródła pochodzenia substancji, a jako przyczynę podał, że „otrzymał ją nieświadomie (bez swojej zgody)”.

W ocenie uczniów ryzyko związane z narkotykami jest jednoznacznie postrzegane jako wysokie. 90,43% respondentów uznało, że zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, 5,32% – że raczej szkodliwe. Jedynie 4,25% uczniów wyraziło odmienną opinię lub nie potrafiło jej określić.

Problem przemocy

Uczniowie wskazywali różne czynniki, które w ich ocenie mogą powodować agresję i przemoc wśród młodzieży. Najczęściej wymieniano: uzależnienia od alkoholu, narkotyków lub dopalaczy (85,11%), wpływ Internetu, telewizji i gier komputerowych (55,32%) oraz zaburzenia emocjonalne, takie jak depresja i stany lękowe (54,26%). Często wskazywano również na problemy rodzinne (53,19%), zazdrość i zaborczość (47,87%) oraz wpływ środowiska rówieśniczego (44,68%).

Na pytanie o doświadczenie przemocy 32,98% uczniów odpowiedziało twierdząco, natomiast 67,02% – że nie miało z nią styczności. Wśród uczniów, którzy deklaruowali doświadczenie przemocy, najczęściej wskazywano, że jej źródłem byli koledzy i koleżanki ze szkoły (38,71%), znajomi (38,71%) oraz osoby obce (29,03%). Rzadziej wymieniano członków rodziny, w tym rodzeństwo – braci (22,58%) i siostry (12,9%) – oraz rodziców lub opiekunów (poniżej 7%).

Najczęściej występującymi formami przemocy były zachowania fizyczne, takie jak bicie, szarpanie czy popychanie (48,39%), oraz przemoc werbalna i emocjonalna (45,16%). 29,03% uczniów wskazało zaniedbanie, a 6,45% – zachowania o charakterze naruszającym nietykalność osobistą.

W 61,29% przypadków osoby dopuszczające się przemocy nie były pod wpływem żadnych substancji. 38,71% uczniów nie potrafiło tego określić, a 3,23% wskazało, że osoba dopuszczająca się przemocy znajdowała się pod wpływem alkoholu.

24,47% uczniów przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec innych osób, najczęściej wobec brata (52,17%) lub kolegów ze szkoły (43,48%). 39,13% wskazało znajomych, a 26,09% – siostrę. W mniejszym stopniu wskazywano członków rodziny dorosłej. Najczęstszą formą stosowanej przemocy była przemoc fizyczna (91,3%), następnie werbalna (30,43%).

W opinii uczniów problem przemocy między rówieśnikami w szkole jest zauważalny – 40,43% uznało, że taki problem występuje, 42,55% nie miało zdania, a 17,02% zaprzeczyło jego istnieniu.

W przypadku doświadczania przemocy 88,3% uczniów zwróciłoby się o pomoc do rodziców lub opiekunów, 64,89% – do nauczycieli, a 39,36% – do Policji. Często wymieniano też dziadków (37,23%), innych członków rodziny (36,17%) i pedagoga szkolnego lub psychologa (35,11%).

W kontekście cyberprzemocy 73,4% uczniów zadeklarowało, że nigdy jej nie doświadczyło, natomiast 20,21% spotkało się z wyzwiskami i wulgaryzmami, a 11,7% z ośmieszaniem w Internecie. Pozostałe formy – takie jak podszywanie się, rozsyłanie zdjęć czy grożenie – występowały sporadycznie. 92,55% badanych przyznało, że nigdy nie stosowało cyberprzemocy wobec innych osób.

Problem uzależnień behawioralnych

Zdecydowana większość uczniów (98,94%) nie wie, czym są uzależnienia behawioralne. Jedynie 1,06% badanych potrafiło wskazać znaczenie tego pojęcia.

Korzystanie z urządzeń elektronicznych jest powszechne – 72,34% uczniów używa ich codziennie, a 23,4% kilka razy w tygodniu. Tylko 3,19% nie korzysta z tego typu sprzętu. Czas poświęcany na Internet poza nauką kształtuje się następująco: 47,06% uczniów spędza w sieci od jednej do trzech godzin dziennie, 26,47% – od trzech do sześciu godzin, 17,65% – do jednej godziny, 5,88% – od sześciu do dziesięciu godzin, a 2,94% – powyżej dziesięciu godzin.

Najczęstsze powody korzystania z Internetu to kontakt ze znajomymi (84,62%), słuchanie muzyki i granie w gry online (po 71,43%), oglądanie filmów i programów

(70,33%) oraz korzystanie z mediów społecznościowych (50,55%). 53,85% badanych przyznało, że korzysta z sieci z nudów.

W pytaniu dotyczącym zachowań mogących świadczyć o nadmiernym korzystaniu z Internetu 48,35% uczniów stwierdziło, że żadne z takich zdań ich nie dotyczy. 29,67% przyznało, że bliscy zarzucają im zbyt długie przebywanie w sieci, a 23,08% – że bezskutecznie próbuje ograniczyć czas spędzany online. 17,58% uczniów zapomina o obowiązkach z powodu Internetu, a 8,79% przyznało, że zdarzało się im ukrywać faktyczny czas korzystania z sieci.

W 47,25% przypadków uczniowie nie mają na urządzeniach zainstalowanych blokad rodzicielskich, 40,66% – posiada takie zabezpieczenia, a 12,09% – nie wie, czy są one obecne.

96,7% uczniów zadeklarowało, że nie podałyby swoich danych osobowych osobie poznanej w Internecie, a 3,3% nie było pewnych, jak by postąpiło.

Na pytanie o poczucie uzależnienia od telefonu komórkowego 56,04% uczniów odpowiedziało, że trudno byłoby im funkcjonować bez tego urządzenia, 38,46% uznało, że mogliby żyć bez telefonu, a 5,49% określiło się jako osoby zdecydowanie uzależnione.

20,21% uczniów przyznało, że czuło się odrzucone przez innych ze względu na brak dostępu do urządzeń elektronicznych lub Internetu, a 79,79% nie doświadczyło takiej sytuacji.

Problemy społeczne z perspektywy uczniów klas 7-8

Problem alkoholowy

Wśród uczniów klas VII–VIII 81,08% zadeklarowało, że nigdy nie próbowało alkoholu, natomiast 18,92% przyznało, że miało z nim styczność. W grupie osób, które spożywały alkohol, 47,62% uczniów wskazało, że po raz pierwszy sięgnęło po napój alkoholowy w wieku 10 lat lub młodszym, 19,05% w wieku 11–12 lat, a 33,33% w wieku 13–14 lat lub więcej.

Najczęściej wskazywanymi okolicznościami pierwszego kontaktu z alkoholem były: uroczystości rodzinne za zgodą dorosłych (28,57%), sytuacje określane jako „żadne z powyższych” (28,57%), spożycie „przez pomyłkę” (19,05%), spożycie „ze znajomymi

poza domem” (19,05%) oraz przypadki poczęstowania przez rodziców lub opiekunów (4,76%).

Wśród uczniów, którzy spożywają alkohol, 38,1% piło w ciągu ostatniego roku, 33,33% ponad rok temu, a 28,57% w ciągu ostatniego miesiąca. Żaden z respondentów nie zadeklarował bardzo silnego upicia się w ostatnich 30 dniach.

Najczęściej uczniowie wskazywali, że pili alkohol tylko raz w życiu (61,9%), natomiast 19,05% przyznało, że kilka razy w roku, 9,52% – raz w tygodniu, a po 4,76% – rzadziej niż raz w roku lub codziennie.

Najczęściej spożywanymi napojami alkoholowymi była wódka (50%), piwo lub cydr (37,5%) oraz wino lub szampan (25%). Niewielka grupa uczniów (12,5%) wskazała alkohol domowej produkcji.

Najczęściej spożycie alkoholu miało miejsce na świeżym powietrzu (50%), w domu (25%) lub u znajomych podczas zorganizowanych spotkań (25%). Rzadziej wskazywano spotkania towarzyskie w domu znajomych (12,5%) oraz imprezy rodzinne (12,5%).

75% uczniów deklarowało, że nigdy nie pije alkoholu w samotności, natomiast po 12,5% przyznało, że zdarza im się to rzadko lub często. Najczęściej uczniowie wskazywali, że po spożyciu alkoholu odczuwają jedynie bardzo mały jego wpływ (62,5%) lub lekkie rozluźnienie (37,5%).

75% badanych nie doświadczyło żadnych negatywnych konsekwencji spożycia alkoholu, natomiast 37,5% wskazało na problemy w szkole, a po 12,5% na inne trudności, w tym konflikty rodzinne lub towarzyskie, utratę rzeczy czy zdarzenia zdrowotne.

W ocenie dostępności alkoholu dla nieletnich 43,24% uczniów wybrało odpowiedź „nie wiem”, 19,82% uznało, że zdobycie alkoholu jest trudne, 18,92% – że łatwe, a 18,02% – że niemożliwe.

Problem nikotynowy

Większość badanych (89,19%) nigdy nie paliła papierosów, 4,5% paliło raz, 4,5% – kilka razy, natomiast po 0,9% paliło regularnie lub często.

Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z nikotyną, 50% wskazało, że pierwszy raz paliło w wieku 11–12 lat, 33,33% – w wieku 10 lat i mniej, a 16,67% – w wieku 13–14 lat lub starszym.

W ciągu ostatnich 30 dni 83,33% uczniów nie paliło papierosów. Pozostali wskazali, że palili mniej niż jednego papierosa tygodniowo (8,33%) lub więcej niż 20 papierosów dziennie (8,33%).

92,79% uczniów wie, czym są e-papierosy, a 50,49% uważa, że osoby w ich wieku je palą. Zdecydowana większość (96,12%) nigdy nie używała e-papierosów.

Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z e-papierosami, połowa (50%) nie potrafiła wskazać powodu sięgnięcia po nie, a 25% wskazało chęć spróbowania czegoś nowego lub próbę zerwania z nałogiem.

W ocenie bezpieczeństwa e-papierosów 39,81% uczniów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, 20,39% uznało je za zdecydowanie niebezpieczne, 18,45% za raczej bezpieczne, a 14,56% za raczej niebezpieczne. Większość uczniów (75,73%) uważa, że e-papierosy są tak samo uzależniające jak tradycyjne papierosy.

Problem narkotykowy

Zdecydowana większość uczniów (98,2%) zadeklarowała, że nigdy nie zażywała narkotyków ani dopalaczy. Jedynie 1,8% uczniów przyznało się do kontaktu z takimi substancjami, przy czym wszyscy wskazali, że miało to miejsce w wieku 10 lat lub młodszym.

Uczniowie, którzy zażywali narkotyki, wskazywali różnorodne substancje – najczęściej grzyby halucynogenne (100%), a także marihuanę, amfetaminę, dopalacze, LSD, kokainę, heroinę oraz inne środki o działaniu psychoaktywnym (po 50% odpowiedzi).

Substancje te uczniowie najczęściej przyjmowali podczas spotkań towarzyskich lub w grupach rówieśniczych (po 100% wskazań). Wszyscy zadeklarowali, że robili to rzadko lub jednorazowo, a ostatni kontakt miał miejsce w ostatnim miesiącu przed badaniem.

Wszyscy uczniowie, którzy przyznali się do zażywania, zadeklarowali brak negatywnych konsekwencji zdrowotnych lub społecznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

W ocenie ogółu uczniów 51,35% uznało, że zdobycie narkotyków w ich miejscowości byłoby trudne, 40,54% nie miało zdania, a 8,11% uznało to za łatwe. 89,09% badanych nie zna żadnych miejsc, w których można nabyć narkotyki, a jedynie 4,55% wskazało Internet.

W ocenie szkodliwości substancji psychoaktywnych 81,08% uczniów uznało je za zdecydowanie szkodliwe, 10,81% – za raczej szkodliwe, a pozostała grupa nie miała zdania lub zaprzeczyła szkodliwości.

Problem przemocy

43,24% uczniów przyznało, że doświadczyło przemocy, natomiast 56,76% – że nie. Wśród czynników sprzyjających agresji uczniowie najczęściej wymieniali uzależnienia od substancji psychoaktywnych (71,17%), zazdrość i zaborczość (59,46%), wpływ środowiska rówieśniczego (55,86%) oraz problemy rodzinne (52,25%).

Wskazywano także depresję i zaburzenia emocjonalne (45,95%), wpływ mediów i gier komputerowych (44,14%) oraz problemy w komunikacji (36,94%).

Wśród osób, które doświadczyły przemocy, 43,75% wskazało kolegów i koleżanki ze szkoły jako źródło zachowań przemocowych, 39,58% – znajomych lub przyjaciół, 25% – osoby z najbliższego otoczenia, a 20,83% – osoby obce. Rzadziej wymieniano członków rodziny, w tym rodzeństwo (brat – 18,75%, siostra – 12,5%) oraz rodziców i opiekunów (poniżej 11%).

Najczęściej wskazywanymi formami przemocy były zachowania fizyczne (56,25%) i werbalne lub emocjonalne (52,08%). 14,58% uczniów wskazało doświadczenia naruszające granice osobiste, a 6,25% – zaniedbanie.

57,45% badanych uznało, że osoby dopuszczające się przemocy nie były pod wpływem substancji, natomiast 46,81% nie miało wiedzy na ten temat.

21,62% uczniów przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec innych. Najczęściej wobec kolegów ze szkoły (54,17%), znajomych (41,67%) oraz rodzeństwa (33,33%). Wśród form stosowanej przemocy dominowały zachowania fizyczne (66,67%) oraz słowne (37,5%).

W ocenie uczniów 36,04% uważa, że w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami, 38,74% nie ma zdania, a 25,23% uważa, że taki problem nie występuje.

W przypadku doświadczenia przemocy uczniowie deklarowali, że zwróciliby się po pomoc głównie do rodziców (58,56%), znajomych (27,93%) i nauczycieli (26,13%). 24,32% wskazało, że próbowałoby poradzić sobie samodzielnie.

W odniesieniu do cyberprzemocy 62,16% uczniów nigdy jej nie doświadczyło, 26,13% spotkało się z wyzwiskami i wulgaryzmami, a 12,61% z ośmieszaniem. Najczęściej jako formy cyberprzemocy wymieniano naśmiewanie się w Internecie (77,48%), publikowanie obraźliwych treści (72,97%) i zastraszanie (63,06%).

88,29% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie stosowało cyberprzemocy wobec innych osób.

Problem uzależnień behawioralnych

96,4% uczniów nie wie, czym są uzależnienia behawioralne. Większość (88,29%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 9,91% kilka razy w tygodniu.

Najczęściej uczniowie spędzają w Internecie 1–3 godziny dziennie (48,98%), 35,71% – od trzech do sześciu godzin, a 12,24% – powyżej sześciu godzin.

Najczęstszymi powodami korzystania z Internetu są media społecznościowe (75,23%), słuchanie muzyki (72,48%), kontakt ze znajomymi (71,56%), oglądanie filmów (68,81%) i gry online (53,21%). 41,28% uczniów wskazało nudę jako motyw korzystania z sieci.

Ponad połowa uczniów (53,21%) stwierdziła, że żadne z objawów nadmiernego korzystania z Internetu ich nie dotyczy, 24,77% zapomina o obowiązkach z powodu długiego przebywania w sieci, a 20,18% słyszy od bliskich zarzuty o spędzanie zbyt dużej ilości czasu online.

70,64% uczniów nie posiada na swoich urządzeniach blokad rodzicielskich, a 22,02% potwierdziło ich obecność.

84,4% uczniów nie podałyby swoich danych osobowych osobie poznanej w Internecie.

W kwestii korzystania z telefonu komórkowego 47,71% uczniów przyznało, że trudno byłoby im funkcjonować bez niego, 44,04% uważa, że mogliby żyć bez telefonu, a 8,26% określiło się jako osoby zdecydowanie uzależnione.

16,22% uczniów doświadczyło odrzucenia lub dyskryminacji ze względu na brak dostępu do urządzeń elektronicznych lub Internetu.

Wśród zagadnień dotyczących świadomości zdrowotnej 47,75% uczniów zna pojęcie anoreksji, 36,94% – bulimii, a 49,55% – kompulsywnego objadania się. 26,13% uczniów przyznało, że stosuje dietę lub podejmuje działania mające na celu redukcję masy ciała, natomiast 18,92% uważa, że powinni schudnąć, a 9,91% – że powinni przytyć.

Problemy społeczne z perspektywy przedstawicieli instytucji pomocowych

Problem alkoholowy

Pracownicy instytucji pomocowych zostali poproszeni o wskazanie głównych konsekwencji spożywania alkoholu obserwowanych w ich pracy zawodowej. Najczęściej wymienianym skutkiem był rozpad rodziny, wskazany przez 51,72% respondentów. Kolejno pojawiały się odpowiedzi dotyczące przemocy domowej (48,28%), problemów wychowawczych (44,83%) oraz pogorszenia zdrowia (44,83%). Istotnym problemem pozostaje również bezrobocie (37,93%) oraz popadanie w konflikty (34,48%). 31,03% ankietowanych wskazało na zakłócanie porządku publicznego, a mniejsze grupy na załamanie (13,79%), ubóstwo (13,79%) i samotność (10,34%).

W kontekście oceny zjawiska sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym lub nieletnim, 27,59% badanych uznało, że sytuacje takie występują często, 24,14% – że czasami, a 24,14% – że rzadko. Jedynie 20,69% respondentów wskazało, że nigdy się z tym nie spotkało, natomiast 3,45% – że ma to miejsce bardzo często. Wskazuje to na utrzymujące się zjawisko naruszeń w zakresie przepisów sprzedaży alkoholu.

Zapytani o przestrzeganie przez sprzedawców zasad wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, 51,72% badanych odpowiedziało „nie wiem”. 34,48% uważa, że przepisy są przestrzegane, a 13,79% – że nie. Z kolei 65,52% respondentów nie miało wiedzy o przypadkach utraty koncesji za sprzedaż alkoholu osobom nieletnim lub nietrzeźwym, podczas gdy 31,03% wskazało, że taka sytuacja nie miała miejsca, a 3,45% potwierdziło, że zdarzały się przypadki cofnięcia koncesji.

W ocenie dynamiki spożycia alkoholu na przestrzeni ostatnich lat 31,03% respondentów uznało, że spożycie wzrasta, 27,59% – że pozostaje na tym samym poziomie, tyle samo – że nie posiada wiedzy, a 13,79% – że maleje. Częstotliwość kontaktu z osobami uzależnionymi od alkoholu oceniono jako wysoką: 55,17% badanych spotyka się z tym zjawiskiem często, 31,03% – czasami, 6,9% – bardzo często, a 6,9% – rzadko.

Problem narkotykowy

W odniesieniu do środków psychoaktywnych 27,59% pracowników instytucji pomocowych wskazało, że na terenie ich działalności zawodowej występuje problem z narkotykami, dopalaczami lub innymi substancjami o działaniu psychoaktywnym, natomiast 13,79% uznało, że taki problem nie występuje. Większość respondentów (58,62%) nie potrafiła jednoznacznie ocenić sytuacji.

Wszyscy badani (100%) zadeklarowali, że nie znają miejsc, w których można nabyć tego rodzaju środki. Wynik ten wskazuje na brak bezpośredniej wiedzy o kanałach dystrybucji substancji psychoaktywnych w obszarach objętych ich działalnością.

Mimo ograniczonej wiedzy o skali zjawiska, temat uzależnień od środków odurzających pozostaje elementem dostrzeganym w pracy instytucji pomocowych, zwłaszcza w kontekście osób wymagających wsparcia wieloaspektowego.

Problem przemocy

W opinii przedstawicieli instytucji pomocowych problem przemocy w środowisku lokalnym jest zjawiskiem powszechnym. 75,86% respondentów uznało, że w obszarze ich działalności występują przypadki przemocy w relacjach domowych, natomiast 24,14% wskazało, że taki problem nie ma miejsca.

Najczęściej wymienianymi rodzajami przemocy są: psychiczna (86,36%), fizyczna (68,18%), zaniedbanie (40,91%) i ekonomiczna (36,36%). Rzadziej wskazywano na przemoc o charakterze seksualnym (9,09%) lub brak możliwości jednoznacznej oceny (4,55%).

W odniesieniu do grup, które najczęściej doświadczają przemocy, 90,91% badanych wymieniło kobiety, 59,09% – osoby nieletnie, 27,27% – osoby z niepełnosprawnościami, 18,18% – osoby starsze, a 13,64% – osoby z zaburzeniami psychicznymi.

Według 90,91% badanych przemoc najczęściej stosują osoby uzależnione. W dalszej kolejności wymieniano młodzież (18,18%), osoby chore (13,64%), bezrobotnych (9,09%) i osoby z przeszłością przestępczą (9,09%). Niewielka część respondentów (9,09%) nie potrafiła wskazać jednoznacznej odpowiedzi.

Wskazania te potwierdzają, że zjawisko przemocy jest istotnym elementem pracy instytucji pomocowych, zwłaszcza w kontekście współwystępowania z problemami uzależnień i trudnościami wychowawczymi.

Problem uzależnień behawioralnych

Z uzyskanych danych wynika, że 58,62% respondentów spotkało się z problemem uzależnień behawioralnych na terenie swojej pracy zawodowej, natomiast 41,38% takiego zjawiska nie obserwuje. Najczęściej wskazywanym rodzajem uzależnienia był nadmierny kontakt z komputerem i Internetem (94,12%). Kolejno wymieniano zakupy (41,18%), hazard (29,41%), jedzenie (23,53%), aktywności seksualne (17,65%) i pracę (11,76%).

W zakresie form pomocy oferowanych osobom zmagającym się z uzależnieniami behawioralnymi dominują działania profilaktyczne (76,47%) oraz poradnictwo (64,71%). 23,53% wskazało psychoedukację, natomiast 5,88% – terapię indywidualną. Terapia grupowa nie była stosowana.

Badani uznali, że uzależnienia behawioralne mają znaczący wpływ na funkcjonowanie rodziny. 70,59% określiło ten wpływ jako wysoki, a 29,41% jako umiarkowany. Żaden z respondentów nie wskazał, że uzależnienia tego typu nie mają wpływu na relacje rodzinne.

Jedynie 17,24% respondentów przyznało, że osoby uzależnione same zgłaszają się po pomoc. Zdecydowana większość (82,76%) uznała, że osoby te nie podejmują samodzielnie inicjatywy kontaktu z instytucjami. Zapytani, do kogo mieszkańcy zwracają się w przypadku problemów z uzależnieniem, najczęściej wskazywali inne instytucje pomocowe (29,17%), znajomych (20,83%), rodzinę (16,67%) i lekarzy (16,67%). 37,5% nie potrafiło wskazać odpowiedzi.

Postrzeganie problemów społecznych

Najczęściej wskazywanym problemem społecznym występującym na terenie działalności instytucji pomocowych jest alkoholizm (72,41%). Kolejno wymieniano uzależnienia behawioralne (51,72%), niktynizm (34,48%), przemoc domową (27,59%) i przemoc rówieśniczą (27,59%). Wskazywano również na ubóstwo i bezrobocie (6,9%).

Jako główne przyczyny problemów społecznych respondenci wymienili bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (65,52%), alkoholizm (62,07%) oraz niezaradność życiową (55,17%). W dalszej kolejności pojawiały się przemoc domowa (24,14%), ubóstwo (13,79%), długotrwała choroba i wielodzietność (po 10,34%) oraz bezrobocie i niepełnosprawność (po 6,9%).

Wskazano również grupy społeczne najbardziej narażone na występowanie problemów społecznych. 51,72% respondentów wymieniło osoby nieletnie, 34,48% – osoby samotne, 34,48% – osoby ubogie, 24,14% – dorosłych i osoby z niepełnosprawnościami, a 17,24% – osoby starsze. 20,69% uznało, że problemy społeczne występują niezależnie od przynależności do określonej grupy.

W odniesieniu do współpracy instytucji i władz lokalnych 27,59% respondentów oceniło działania jako wystarczające, 20,69% – jako raczej wystarczające, natomiast 37,93% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Pozostałe 13,79% respondentów uznało, że władze nie podejmują wystarczających działań w tym zakresie.

W zakresie poziomu wiedzy mieszkańców o istnieniu instytucji pomocowych 48,28% ankietowanych uznało, że mieszkańcy są dobrze poinformowani, tyle samo wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast 3,45% – że mieszkańcy nie mają takiej wiedzy.

Wśród obszarów wymagających szkoleń dla pracowników instytucji pomocowych najczęściej wskazywano rozwiązywanie problemów alkoholowych (51,72%), uzależnień behawioralnych (44,83%) i przemocy (44,83%).

3. Rekomendacje

Zwiększenie dostępności programów edukacyjnych i profilaktycznych dotyczących spożycia alkoholu

- Edukacja na temat odpowiedzialnej konsumpcji alkoholu, skierowana zarówno do dorosłych, jak i młodzieży. Gmina powinna rozważyć organizację kampanii edukacyjnych, które promują świadome i umiarkowane spożywanie oraz podkreślają konsekwencje zdrowotne nadmiernego picia, a także jazdy po alkoholu.
- Zwiększenie dostępności lokalnych punktów wsparcia dla osób nadużywających alkoholu, w tym rozszerzenie działań poradni leczenia uzależnień oraz organizowanie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych.

Wzmocnienie działań prewencyjnych związanych z narkotykami

- Wprowadzenie szerszych programów profilaktycznych, które edukują o szkodliwości substancji psychoaktywnych i promują alternatywne metody radzenia sobie ze stresem i napięciem, w szczególności skierowane do młodych dorosłych.
- Zacieśnienie współpracy między gminą, służbami zdrowia i policją w celu monitorowania dostępu do substancji psychoaktywnych oraz ich handlu. Warto również rozważyć wprowadzenie regularnych kampanii informacyjnych, które zwiększą świadomość społeczną na temat konsekwencji zażywania narkotyków.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i wsparcia psychologicznego dla osób uzależnionych, a także programów interwencyjnych dla osób, które sięgają po narkotyki z powodu stresu lub presji społecznej.

Rozwój programów przeciwdziałania przemocy domowej

- Tworzenie lokalnych punktów wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wzmocnienie istniejących instytucji, które oferują pomoc psychologiczną, prawną i schronienie dla osób doznających przemocy.
- Rozszerzenie programów edukacyjnych dotyczących rozpoznawania i zgłaszania przemocy domowej, a także szkoleń dla nauczycieli, pracowników socjalnych i służb medycznych w zakresie identyfikacji osób doznających przemocy.

Edukacja w zakresie uzależnień behawioralnych

- Programy edukacyjne dla dorosłych, które uczą, jak świadomie i z umiarem korzystać z technologii, a także promują zdrowe nawyki cyfrowe.
- Wprowadzenie lokalnych inicjatyw, takich jak warsztaty dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, gdzie mieszkańcy mogą nauczyć się technik radzenia sobie z nadmiernym korzystaniem z telefonów, internetu i gier.
- Kampanie społeczne, które podkreślają znaczenie równowagi między życiem online a offline, szczególnie w kontekście zdrowia psychicznego.

Wzmocnienie kontroli i odpowiedzialności w handlu alkoholem

- Regularne szkolenia dla sprzedawców alkoholu, które obejmują przepisy dotyczące sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz edukują o ich roli w ograniczaniu nadużywania alkoholu w społeczności.
- Zaostrzenie kontroli sprzedaży alkoholu w punktach handlowych, w tym prowadzenie kontroli przestrzegania zasad dotyczących weryfikacji wieku kupujących.
- Zacieśnienie współpracy z lokalnymi władzami i policją, aby monitorować miejsca, gdzie może dochodzić do nielegalnej sprzedaży alkoholu, szczególnie osobom niepełnoletnim.

Wprowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy

- Promować kampanie społeczne na temat cyberprzemocy, skierowane do wszystkich grup wiekowych, aby zwiększyć świadomość o tym zjawisku i jego skutkach.
- Szkolenia dla nauczycieli i rodziców, aby mogli skutecznie rozpoznawać oznaki cyberprzemocy i wiedzieli, jak reagować w przypadku jej wystąpienia.

Zacieśnienie współpracy z lokalnymi społecznościami i organizacjami pozarządowymi

- Finansowanie programów profilaktycznych realizowanych przez organizacje pozarządowe, które już mają doświadczenie w tych obszarach.
- Wspieranie inicjatyw społecznych, takich jak grupy wsparcia, warsztaty edukacyjne, kampanie informacyjne oraz inne formy działania na rzecz zdrowia publicznego.

Rekomendacje w kontekście przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.

Wzmacnianie edukacji w zakresie uzależnień od alkoholu i nikotyny

- Organizowanie regularnych programów profilaktycznych dla uczniów, które będą podkreślały negatywne skutki spożywania alkoholu i palenia papierosów. Istotne jest, aby programy były interaktywne i uwzględniały realistyczne sytuacje, z którymi dzieci i młodzież może się spotkać.
- Prowadzenie kampanii informacyjnych dla rodziców na temat wpływu alkoholu i nikotyny na młodzież oraz roli dorosłych w zapobieganiu tym problemom (np. ograniczenie dostępu do alkoholu podczas rodzinnych uroczystości).
- Wzmocnienie współpracy między szkołami, ośrodkami zdrowia oraz lokalnymi organizacjami zajmującymi się uzależnieniami, aby wspólnie działać na rzecz zapobiegania.

Zwiększenie działań profilaktycznych w zakresie narkotyków i substancji psychoaktywnych

- Opracowanie programów wczesnej interwencji w szkołach, z uwzględnieniem informacji o zagrożeniach związanych z narkotykami, w tym dopalaczami. Ważne jest również podkreślenie roli internetu jako kanału dystrybucji tych substancji i edukacja na temat bezpiecznego korzystania z sieci.
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznej pomocy dla uczniów i rodziców, np. poprzez konsultacje z psychologami i terapeutami, którzy specjalizują się w problemach uzależnień.

Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy

- Organizowanie szkoleń dla nauczycieli, uczniów i rodziców dotyczących rozpoznawania oznak przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, a także skutecznych sposobów przeciwdziałania.
- Stworzenie łatwo dostępnych kanałów wsparcia dla osób doznających przemocy, np. anonimowe infolinie lub platformy internetowe, gdzie uczniowie mogą zgłaszać przemoc bez obaw przed odwetem.

- Wdrażanie programów, które promują zdrowe relacje między uczniami, np. warsztaty dotyczące rozwiązywania konfliktów, empatii i współpracy.

Uświadamianie uczniów na temat uzależnień behawioralnych

- Zwiększenie świadomości na temat uzależnień behawioralnych, takich jak uzależnienie od internetu, gier komputerowych czy mediów społecznościowych, poprzez kampanie edukacyjne skierowane zarówno do uczniów, jak i rodziców.
- Wprowadzenie w szkołach programów, które uczą zdrowego zarządzania czasem spędzonym w internecie oraz radzenia sobie z presją korzystania z technologii w życiu codziennym.
- Organizowanie warsztatów dotyczących bezpieczeństwa w sieci, aby uczniowie mieli świadomość zagrożeń związanych z nadużywaniem technologii oraz sposobów ochrony swoich danych osobowych.

Wsparcie dla uczniów z zaburzeniami odżywiania

- Szkolenie nauczycieli i szkolnych psychologów w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów anoreksji, bulimii i kompulsywnego objadania się, aby szybko reagować na problemy uczniów.
- Promowanie zdrowego odżywiania i stylu życia poprzez zajęcia edukacyjne, warsztaty kulinarne oraz aktywności fizyczne, które mogą wspierać uczniów w dbaniu o swoje zdrowie psychiczne i fizyczne.

Zwiększenie dostępności wsparcia dla uczniów

- Zwiększenie liczby dostępnych konsultacji z psychologami i doradcami w szkołach, aby uczniowie mieli dostęp do profesjonalnej pomocy w razie potrzeby.
- Wprowadzenie regularnych, anonimowych ankiet, które pozwolą uczniom na zgłaszanie problemów bez obaw o konsekwencje, co ułatwi monitorowanie skali problemów i umożliwi szybką reakcję.

4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
  - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
  - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
  - spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

---

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie Gminy Jakubów zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne praktycznie we wszystkich obszarach, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez Gminę Jakubów. Wskazane podmioty są dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

VI. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dobre funkcjonowanie GOPS – zaangażowanie w pracę pracowników GOPS – duża wiedza pracowników GOPS, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać – mobilność i elastyczność pracowników GOPS – jasne podstawy prawne, które określają cele, formy i zasady działania – zaangażowanie lokalnych społeczności i organizacji pozarządowych – dostępność i skuteczność istniejących programów wsparcia – wystarczająca liczba pracowników i podmiotów (KGW, Klub Seniora) świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym – zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie – skuteczna współpraca z policją, szkołami, służbą zdrowia, sądem 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca liczba usług specjalistycznych na obszarze gminy – ograniczone środki finansowe przeznaczane na pomoc społeczną – wysokie obciążenie pracowników, duża liczba spraw i brak odpowiedniego wsparcia administracyjnego – czasochłonne i skomplikowane procedury – stygmatyzacja beneficjentów – społeczne piętno związane z korzystaniem z pomocy społecznej – niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom z niepełnosprawnością, starszym – brak w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych – brak dostępu osób starszych do opieki geriatrycznej w gminie – brak bazy rehabilitacyjnej w gminie

<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Mińsku Mazowieckim – funkcjonowanie trzech Środowiskowych Domów Samopomocy (dwóch w Mińsku Mazowieckim, jeden w Mrozach) – dostępność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Mińsku Mazowieckim i Okuniewie- wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością – dobra dostępność domów pomocy społecznej, w tym DPS-ów w Mieni, Kątach 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczony dostęp rodzin dotkniętych przemocą domową do pomocy terapeutycznej, wsparcia psychospołecznego i prawnego – powolność działań interwencyjnych, biurokracja – niewystarczające przeszkolenie niektórych funkcjonariuszy pierwszego kontaktu (policja, lekarze, nauczyciele) – brak skutecznych mechanizmów egzekwowania obowiązków sprawców (terapia, udział w programach psychologiczno-edukacyjnych) – brak możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze – brak wolontariatu
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych – istnienie instytucji pomocy i integracji społecznej z wykwalifikowaną kadrą, gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz prawidłową koordynację działań – współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w regionie w obszarze integracji, wsparcia rodzin i przeciwdziałania przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost liczby osób starszych, wymagających wsparcia – kryzysy gospodarcze, polityczne i inflacja – nierówność i marginalizacja grup społecznych – niestabilność przepisów prawnych – zjawisko migracji młodych do większych miast – zwiększająca się liczba rodzin potrzebujących pomocy społecznej – społeczna akceptacja uzależnień i zjawiska przemocy – braki kadrowe, brak młodych specjalistów

<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zrozumienia roli i znaczenia pomocy społecznej w społeczeństwie – rozwój różnych form wsparcia (pomoc sąsiedzka, programy społeczno-zawodowe, wsparcie środowiskowe, e-usługi – zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi, placówkami służby zdrowia, placówkami oświaty, policją – rozwój usług asystenckich i środowiskowych – wsparcie osób z niepełnosprawnościami w miejscu ich zamieszkania – utrzymująca się na tym samym poziomie liczba osób dotkniętych przemocą – edukacja w szkołach na temat przeciwdziałania przemocy – pozytywny odbiór przez społeczność lokalną inicjatyw podejmowanych przez NGO 	<ul style="list-style-type: none"> – istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie – mały potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami – brak opracowania regulującego zasady, cele i wizję funkcjonowania NGO w gminie
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczony dostęp osób dotkniętych problemem uzależnienia do pomocy terapeutycznej oraz wsparcia psychospołecznego – niewystarczająca liczba specjalistów ds. uzależnień – niska motywacja osób uzależnionych do podjęcia terapii

<ul style="list-style-type: none"> – realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień – wdrażanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – funkcjonowanie w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży: Świetlic Środowiskowych przy Szkołach Podstawowych w Jakubowie, Mistowie i Wiśniewie 	<ul style="list-style-type: none"> – utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania – niedostateczna współpraca między instytucjami – stygmatyzacja osób uzależnionych utrudniająca im integrację społeczną – brak wsparcia dla rodzin osób uzależnionych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – rosnąca liczba osób wyleczonych z uzależnienia – zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień – wzrost środków na profilaktykę w ramach polityki zdrowotnej i społecznej – funkcjonowanie: 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy – brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie – „dziedziczenie” uzależnień – brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży – obniżający się wiek inicjatywy alkoholowej i narkotykowej – rosnąca dostępność substancji psychoaktywnych – nasilanie się problemów psychicznych (np. depresji) sprzyjających uzależnieniom

<ul style="list-style-type: none"> • Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie • Przychodni Rejonowej – Poradni terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu • Mitingów otwartych AA „Andrzej”, „Pierwszy Krok”, „Jutrzenka”, „Jutrzenka Bis” • Ośrodka Interwencji Kryzysowej • Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Całodobowego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Łukowie 	
EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych – szkoły działające w systemie jednozmianowym – wystarczająca sieć oddziałów przedszkolnych, w tym dobra ocena ich funkcjonowania – zadawalająca infrastruktura oświatowa – oferta opieki dla dzieci do lat 3 (żłobek) – wykwalifikowana kadra nauczycielska – umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych – wzrost wykształcenia mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – problem z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry pedagogicznej, brak specjalistów – ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych – niewystarczające wyposażenie placówek w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne – problemy lokalowe dla świetlic szkolnych i stołówek szkolnych – niewystarczająca oferta i liczba zajęć pozalekcyjnych – niewystarczające zainteresowanie uczniów ofertą szkoły – zaangażowania kadry pedagogicznej

<ul style="list-style-type: none"> – udział uczniów w programach międzynarodowej wymiany młodzieży – dobra współpraca szkół, organu prowadzącego, rodziców i środowiska lokalnego – umacnianie pozytywnego wizerunku gminy i organizacji pozarządowych poprzez propagowanie i promocję kultury i gminy dzięki działaniom organizacji pozarządowych – potencjał kulturowy związany z tradycją i patronem 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca świadomość i zaangażowanie rodziców – niewystarczająca liczba projektów i warsztatów rozwijających i kształcących uczniów
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – napływ nowych mieszkańców – aktywność społeczności gminy – realizowanie nowych projektów sportowo-rekreacyjnych – doskonalenie technik i metod nauczania – stabilizacja systemu oświaty, zwłaszcza finansowania na szczeblu krajowym – rozwój turystyki i rekreacji – podniesienie jakości kształcenia co pomoże zniwelować różnice między terenem wiejskim i miejskim – możliwość realizowania projektów kulturalnych przy wsparciu organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> – niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa – brak wykwalifikowanej kadry na rynku – rosnące oczekiwania rodziców związane z opieką nad dziećmi – odpływ dzieci do szkół w innych gminach – rosnąca liczba dzieci korzystających z pomocy psychologiczno–pedagogicznej zwłaszcza na podstawie opinii – negatywny wpływ nowoczesnych technologii na rozwój emocjonalno– społeczny dzieci i młodzieży – wypalenie zawodowe nauczycieli, nadmierne korzystanie nauczycieli ze zwolnień lekarskich i urlopów – nierówny poziom nauczania w poszczególnych placówkach oświatowych

- możliwość wykorzystania potencjału NGO w zakresie kultury
- stworzenie marki lokalnej

- brak komunikacji publicznej
- brak zainteresowania mediów działaniami organizacji
- niechęć do wspierania nowych inicjatyw, pomysłów i wydarzeń kulturalnych ze strony organizacji
- niska samoocena mieszkańców oparta na braku rozwijania zainteresowań
- zamykanie funkcjonujących kół zainteresowań z powodów finansowych

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującym się w tych rodzinach.
- Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym poprzez m. in. upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy.
- Stworzenie odpowiednich warunków osobom niepełnosprawnym poprzez dom całodobowego pobytu, ośrodek szkolny na terenie gminy, grupy wsparcia, pomoc specjalistyczną i prawną, organizację wyjazdów rehabilitacji poza miejscem zamieszkania, a także pozyskiwanie środków na realizację powyższych zamierzeń.
- Zorganizowanie pomocy dla osób starszych zarówno w zakresie integracji (wyjazdy, zajęcia, potańcówki, spotkania międzypokoleniowe), ale także sprawnego funkcjonowania (pomoc sąsiedzka).
- Zapobieganie rozszerzania się przemocy poprzez grupy wsparcia, pomoc psychologiczną, zapewnienie miejsc pracy po terapii odwykowej, angażowanie w życie społeczne uzależnionych np. przez wolontariat.
- Organizowanie spotkań uczniów z przedstawicielami instytucji wspierających ofiary przemocy domowej.
- Utworzenie wolontariatu wspierającego osoby niepełnosprawne i starsze.

- Zatrudnienie psychologa, terapeuty dziecięcego, a także rodzinnego.
- Utworzenie warsztatów dla rodziców w celu uświadomienia ich w temacie uzależnień.
- Organizacja programów międzypokoleniowych angażujących uczniów w działania na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- Stworzenie kampanii społecznych i edukacyjnych promujących empatię, szacunek i przeciwdziałanie przemocy.
- Diagnozowanie potrzeb przez współpracę pracowników GOPS z sołtysami, radnymi, dyrektorami szkół.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi, narkomanii, uzależnieniom behawioralnym i innym poprzez m. in. realizację rekomendowanych szkolnych programów profilaktycznych.
- Przygotowanie i poprawa form pracy z uzależnionymi, z naciskiem na pracę socjalną, w celu zwiększenia stopnia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego.
- Kierowanie osób uzależnionych do specjalistów ds. uzależnień.
- Podejmowanie wspólnych inicjatyw między poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.
- Organizacja wydarzeń kulturalnych i społecznych promujących zdrowy styl życia.
- Edukacja społeczeństwa na temat problemu uzależnień.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
- Organizacja spotkań z terapeutami, policją, ekspertami dla uczniów i rodziców we współpracy z gminą.
- Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych jako forma alternatywy dla ryzykownych zachowań.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Określenie zainteresowań oraz potrzeb zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek, gminnego ośrodka kultury i innych dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Opracowanie i wdrożenie projektów dotyczących zwiększenia udziału osób starszych w życiu społecznym.
- Zwiększenie ilości bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych i dzieci, młodzieży w celu integracji społecznej.
- Utworzenie Domu Kultury, a także Ośrodka Sportu i Rekreacji.
- Utworzenie jadłodajni.
- Wspieranie inicjatyw uczniowskich i nauczycielskich.
- Promowanie lokalnej kultury i historii poprzez wspólne projekty edukacyjne i artystyczne realizowane przez szkołę i gminę.
- Wspieranie samorządności uczniowskiej i działań obywatelskich młodzieży poprzez wspólne inicjatywy z gminą.
- Wzmacnianie działalności biblioteki jako miejsca spotkań, integracji.
- Pielęgnowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego.

VII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Jakubów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Natomiast misja wyrażona została:

Jakubów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, usługi społeczne, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Jakubów – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców, poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych, w tym rozwój usług społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**
- IV. Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	<ul style="list-style-type: none"> – Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne) – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej – Podnoszenie kompetencji rodzicielskich – Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego – Kontynuacja współpracy GOPS z PCPR.
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

<p>3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja) – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno- edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej – W razie potrzeby utworzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych w gminie dla ofiar przemocy domowej lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; – kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej i Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba mieszkań treningowych lub wspomaganych (jeżeli zostaną utworzone, zgodnie z zapotrzebowaniem) – Liczba osób objętych pomocą i wsparciem zespołu interdyscyplinarnego. 	

<p>4. Wspieranie rodzin z dziećmi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba zajęć doszkolających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin 	
<p>5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie doskonalenia dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży – Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym pedagogicznym, bądź ze strony asystenta rodziny – Liczba dzieci korzystających z wypoczynku (letniego lub zimowego). <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji

	<p>kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p><u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2035</p> <p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe</p> <p><u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne.</p> <p><u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Kościoły, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.</p>	

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej
oraz osób z niepełnosprawnościami.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
<p>1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania Gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG) – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych – Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (klientów GOPS) – Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób z Niepełnosprawnościami lub opiekę wytchnieniową
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw) – Utworzenie Domu Pomocy Społecznej – Utworzenie Klubu Seniora w Jakubowie – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, jak również wspieranie nowych projektów – Dążenie do integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych do osób starszych.
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym – Liczba projektów socjalnych adresowanych do osób starszych 	

<p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne.
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p><u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2035</p> <p><u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe</p> <p><u>Realizatorzy</u> – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne.</p> <p><u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kluby seniora, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.</p>	

Cel Strategiczny nr III
Efektywna polityka prozdrowotna,
zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.) – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

<p>3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego) – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych – Liczba kampanii promujących zdrowy tryb życia 	

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

Czas realizacji – lata 2026-2035

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy - Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne

Partnerzy w realizacji – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty.

Cel Strategiczny nr IV
Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Centrum Usług Społecznych..

Zgodnie z ustawą o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, gminy mają możliwość przekształcenia ośrodków pomocy społecznej w centra usług społecznych. Gmina Jakubów pragnie podjąć takie działania, aby rozszerzyć zakres działań w obszarze pomocy społecznej.

Gmina decydując się na utworzenie CUS zakłada również opracowanie diagnozy potencjału potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych oraz (po opracowanej diagnozie) stworzenia program usług społecznych.

Cel Strategiczny nr IV ma szczególny (jednolity) charakter, stąd brak podziału na Cele operacyjne i Kierunki działania.

Czas realizacji – lata 2026-2035

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy.

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

VIII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- ograniczenie ogólnej skali problemów społecznych w Gminie Jakubów.

Prognozowane zmiany Gmina Jakubów osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych

	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym
Przemoc domowa	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy) – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą – ochrona ofiar przemocy – prowadzenie specjalistycznych porad i terapii dla sprawców przemocy – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

IX. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jakubów na lata 2026-2035 został oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2026 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2026</u>	<u>2026 – 2035</u>
CEL STRATEGICZNY I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych	200 000	Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2026-2035 będzie finansowana z budżetu
CEL STRATEGICZNY II Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki	350 000	

senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami		gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
CEL STRATEGICZNY III Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom	100 000	

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, Gmina Jakubów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring

służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Gminy, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Jakubów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Kierownika GOPS. Kierownik GOPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Kierownikowi GOPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Wójta (na wniosek Kierownika GOPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza GOPS, są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pedagodzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;
- Gminna Biblioteka Publiczna;

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Gminy. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Kierownika GOPS Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań,

z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej i oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych w strategii. Całościowy raport Kierownik GOPS przedkłada Wójtowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

- Akademia Piłkarska Jakubów
- Fundacja Forum Edukacji
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Jakubów
- Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Społeczności Wiejskiej Jędrak
- Stowarzyszenie „Nasz Izabelin”
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mistowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łaziskach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wiśniewie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jędrzejowie Nowym
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jakubowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ludwinowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Moczydłach